

NÁLEZ HROMOVÉHO KLÍNU V PANOŠÍM ÚJEZDU NA RAKOVNICKU

David Vích – Přemysl Kašpar

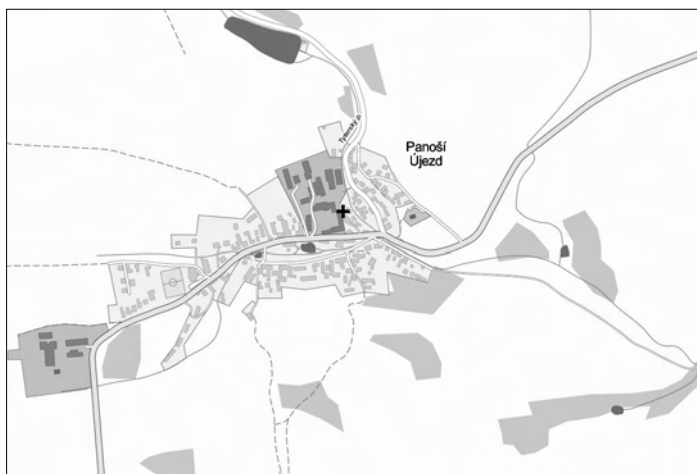
Jednomu z autorů se podařilo podchytit kamenný nástroj, který i z důvodu privátního uložení dosud zcela unikál archeologické evidenci. Tato skutečnost a zajímavé, byť jen stručně zaznamenané náleзовé okolnosti nás vedly k tomu, abychom o předmětu podali stručnou zprávu.

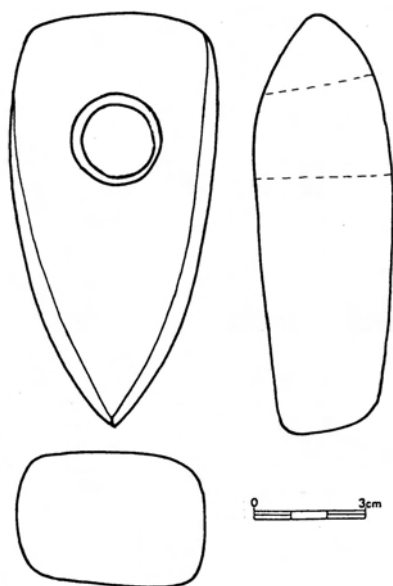
Při úpravách domu čp. 68 v obci Panoší Újezd (*obr. 1*; okr. Rakovník, Středočeský kraj) byl v první polovině roku 1981 objeven broušený kamenný artefakt. Původní uložení nástroje nebylo bohužel nijak dokumentováno a s více než třicetiletým časovým odstupem je více než problematické je zpětně ověřit. Jedná se o sekeromlat v nárysu mírně asymetrického tvaru s kónickým provrtem, dlouhý 11 cm a široký 5,7 cm (*obr. 2*). Dobu výroby a používání nástroje je možné datovat do mladého neolitu, do období kultury s vypíchanou keramikou. Sekeromlat byl objeven ve sklepních prostorách uvedeného domu (údajně prostor bývalé tvrze) pod dveřním prahem v hloubce zhruba 5–10 cm.

Vzhledem k náleзовým okolnostem nelze nástroj interpretovat jako pozůstatek pobytu pravěkého člověka, spolehlivě jde o doklad druhotného použití pravěkého nástroje ve funkci tzv. hromového klínu (dle Státního archeologického seznamu známe v daném katastru pouze vrcholně středověké a novověké nálezy; k osídlení kultury s vypíchanou keramikou na Rakovnicku *Zápotocká 2007*). Nálezy broušené industrie, vzhledem k neschopnosti vysvětlit původ těchto neobvyklých předmětů, lidé spojovali s bouřkami a blesky, odkud plyne jejich označení jako hromové klíny. Uvedené skutečnosti činily z broušených nástrojů v očích lidí neobyčejné předměty s příslušnými magickými vlastnostmi (*Vencl 1960, 18–20; Fröhlich 1992; zevrubně Sklenář 1999, 23–65*). Podobně lze vysvětlit např. nález sekeromlatu v baště na hradě Křivoklát (*Durdík 1988*), nález několika kusů broušené industrie z Kozího Hrádku, kde zlomek ploché sekery byl nalezen na vrcholně středověkém smetišti (*Hložek – Menšík 2009, 71*), objev dvou eneolitických seker zjištěných spolu s předměty ze 16. století v Opočně u Staré Boleslavi (*Špaček – Hazlbauer 1978, 123*), zlomek kamenné sekery v kamenné destrukci hradu Týřova (*Hložek – Menšík 2014*) a nálezy z hradů v Lelekovicích (*Unger 1999, 111*) a u Čtyřkol (*Durdík 2007, 215, obr. 249:28*). Mimo hradní prostředí uvedme alespoň nález z klenby sklepa v Eši na Pacovsku (*Simota – Chvojka 2013, 253*). Uložení „hromového klínu“ pod prahem obydlí, tak jak se je podařilo zaznamenat v Panoším Újezdu (podobně například v Marčovicích na Strakonicku – *Fröhlich 1992, 242*), přitom představuje pouze jednu z mnoha možností uložení za účelem ochrany nemovitosti (*Sklenář 1999, 54*).

Obr. 1. Panoší Újezd, okr. Rakovník. Místo nálezu kamenného nástroje označeno křížkem.
Vlevo: poloha lokality na mapě ČR

Obr. 2. Panoší Újezd, okr. Rakovník. Neolitický sekeromlat z domu čp. 68

LITERATURA

- Durdík, T. 1988: „Hromový klín“ z hradu Křivoklátu, Sborník Kruhu přátel muzea hl. m. Prahy 1, 189–193.
- Durdík, T. 2007: Hradý přechodného typu v Čechách. Praha.
- Fröhlich, J. 1992: Hromové klíny v jižních Čechách, Výběr z prací členů Historického klubu při Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích 29, 237–245.
- Hložek, J. – Menšík, P. 2009: „Hromové klíny“ z Kozího hrádku na Táborsku aneb „Účinné“ zajištění hradu před přírodní pohromou, nebo starší pravěké sídliště?, Kuděj 2009/1, 63–73.
- Hložek, J. – Menšík, P. 2014: Příspěvek k interpretaci broušeného artefaktu z hradu Týřova, Archeologie západních Čech 7, 46–50.
- Simota, V. – Chvojka, O. 2013: Neolitické a eneolitické kamenné broušené artefakty z Pacovska, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 26, 249–263.
- Sklenář, K. 1999: Hromové klíny a hrnce trpaslíků. Z pokladnice české folklórní archeologie. Praha.
- Špaček, J. – Hazlbauer, Z. 1978: Výzkum zaniklé lokality Opočno u Staré Boleslavi 1975–1979, Muzeum a současnost 1/78, 113–136.
- Unger, J. 1999: Život na lelekovickém hradě ve 14. století. Antropologická sociokulturní studie. Brno.
- Vencl, S. 1960: Kamenné nástroje prvních zemědělců ve střední Evropě, Sborník Národního muzea v Praze, řada A–Historie 14.
- Zápotocká, M. 2007: Osídlení okresu Rakovník v době kultury s vypíchanou keramikou, Archeologické rozhledy 59, 219–277.

THE DISCOVERY OF A THUNDERSTONE AT PANOŠÍ ÚJEZD IN THE RAKOVNÍK REGION

In 1981, during renovation of house no. 68, a stone battle axe, datable to the late Neolithic, was found in the village of Panoší Újezd (Rakovník District, Central Bohemian Region). The tool was allegedly discovered in the house's cellar area, beneath the doorstep, at a depth of 5-10 cm. Due to the find circumstances, this find can be considered as evidence of secondary use of a prehistoric tool, in the role of the so-called thunderstone.

Fig. 1. Panoší Újezd. Place of discovery of the stone tool

Fig. 2. Neolithic battle axe

DAVID VÍCH
REGIONÁLNÍ MUZEUM VE VYSOKÉ MÝTĚ, ŠEMBEROVA 125, 566 01 VYSOKÉ MÝTO
dvich@centrum.cz

PŘEMYSL KAŠPAR
DRUŽSTEVNÍ 321, 538 54 LUŽE
budla.luka@seznam.cz